

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 270 din 08 septembrie 2023

Cu privire la rezultatele controlului efectuat în temeiul Deciziei Consiliului Audiovizualului nr. 247 din 11.08.2023

Prin Decizia nr. 247 din 11.08.2023, Consiliul Audiovizualului (în continuare – CA) a dispus controlul respectării prevederilor art. 63 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA) de către serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, ca urmare a reflectării în buletinele de știri a subiectelor legate de: Festivalul Chitarelor în r-nul Orhei – pe data de 07 august 2023, protestele împotriva închiderii magazinelor „Merișor” – pe data de 03 august 2023 și concertul interpretului Misha Marvin la OrheiLand – pe data de 31 iulie 2023.

Astfel, în temeiul prevederilor art. 75 alin. (4) lit. a) și ale art. 83 alin. (3) lit. a) din CSMA, CA a efectuat controlul buletinelor informative difuzate de serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” în zilele de 31 iulie, 03 august și 07 august 2023, prin prisma respectării prevederilor art. 63 din CSMA, în baza înregistrărilor captate de la un operator IPTV (Moldtelecom) și stocate pe serverul CA.

Rezultatele controlului au atestat următoarele:

31 iulie 2023

În ziua de 31.07.2023, serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” a difuzat subiectul intitulat „*Interpretul, compozitorul și muzicianul Misha Marvin a evoluat sâmbătă la OrheiLand*”, cu durată de 04 min. 07 sec. Materialul a fost prezentat în cadrul a 3 buletine informative (buletinul principal de știri de la ora 18:45:00, în reluare în buletinul de la ora 23:00:00 și în buletinul principal de știri în limba rusă de la ora 20:45:00). Știrea relatează despre concertul susținut de interpretul Misha Marvin în parcul de distracții „OrheiLand”.

În lead, prezentatoarea menționează: „*La OrheiLand a răsunat din nou muzica*”, continuă cu „*Ca în fiecare sâmbătă, a fost oferită înghețată gratis pentru toți copiii. În plus, în OrheiLand a avut loc și o expoziție canină.*”

În continuare, voice-overul relatează: „*O atmosferă de sărbătoare a dominat weekend-ul trecut, parcul de distracții „Orheiland”. Mii de copii și adulți au venit sâmbătă să se distreze și să se relaxeze. Copiii au putut savura o înghețată delicioasă, care, la inițiativa lui Ilan Șor, a fost oferită gratuit*” (timp de difuzare: 00:31). Pe durata prezentării acestei informații de către voice-over, pe ecran apar secvențe cu intrarea în parcul de distracții „OrheiLand” și imagini video din parc, cu diferite activități recreative puse la dispoziția publicului. De asemenea, sunt inserate secvențe video în care se arată cum se împarte înghețată și banerul cu inscripția „*Înghețată Gratuită*” (timp de difuzare: 00:47).

În intervalul minuterelor 02:00-02:03 este reprezentată imaginea „*OrheiLand Unește*”.

Pe parcursul reportajului, este interviuat Vitalie Manjul, prezentat ca artist al poporului din Găgăuzia, care spune: „*... OrheiLand este minunat, după părerea mea, singurul loc normal din republică unde poți să te relaxezi gratis și în condiții foarte bune, adică e super, oamenii vin aici chiar și de la sud*” (timp de difuzare: 02:40).

Urmează opinia unei persoane prezente la eveniment: „*Concertul este minunat, cred că este extraordinar chiar. Venim des cu familia mea pentru odihnă în sânul familiei. Aici sunt create toate condițiile*” (timp de difuzare 03:38).

În finalul reportajului, voice-overul prezintă următoarea informație: „*Amintim, OrheiLand a fost construit și inaugurat în 2018 la inițiativa primarului de onoare al orașului Orhei, Ilan Șor. De atunci, conform administrației, aproximativ patru milioane de persoane au vizitat parcul de distracții. De la 1 iunie până la sfârșitul sezonului estival, Orheiland este deschis de marți până duminică*” (timp de difuzare: 03:47). Pe fundal sunt prezentate secvențe video cu diferite activități recreative din parc, imaginea cu poarta de intrare în parcul de distracții, pe care apare inscripționată denumirea „OrheiLand”, și aglomerația de oameni din jurul ei.

Deși subiectul materialului este concertul susținut de interpretul Misha Marvin, pe parcursul știrii, atât la început, cât și la sfârșit, sunt prezentate elemente caracteristice ale comunicării comerciale cu conținut mascat și anume, ale parcului de distracții „OrheiLand”.

Este de menționat faptul că denumirea parcului de distracții „OrheiLand” este prezentă în titlul subiectului: „*Interpretul, compozitorul și muzicianul Misha Marvin a evoluat sâmbătă la OrheiLand*”, care este menținut pe ecran pe tot parcursul difuzării știrii.

În continuare, atât prezentatoarea în lead-ul știrii, cât și voice-overul la începutul reportajului, precizează: „*Ca în fiecare sâmbătă, a fost oferită înghețată gratis pentru toți copiii*” și „*Copiii au putut savura înghețată delicioasă, care, la inițiativa lui Ilan Șor, a fost oferită gratuit*”, ceea ce amplifică gradul de implicare a dlui Ilan Șor în organizarea evenimentelor, iar mențiunea „*Ca în fiecare sâmbătă*” vine ca o dovadă că înghețata se oferă gratuit în fiecare sâmbătă, tuturor copiilor prezenți în parcul de distracții.

Un alt exemplu, care atestă prezența elementelor caracteristice comunicării comerciale cu conținut mascat, se regăsește în cadrul interviului unui artist care a spus: „*... OrheiLand este minunat, după părerea mea, singurul loc normal din republică unde poți să te relaxezi gratis și în condiții foarte bune, adică e super, oamenii vin aici și chiar și de la sud*”, precum și în opinia altei persoane prezente la eveniment: „*Venim des cu familia mea pentru odihnă în sânul familiei. Aici sunt create toate condițiile.*”

La finele materialului jurnalistic este oferită informația cu caracter comercial mascat: „*Amintim, Orheiland a fost construit și inaugurat în 2018, la inițiativa primarului de onoare al orașului Orhei, Ilan Șor. De atunci, conform administrației, aproximativ patru milioane de persoane au vizitat parcul de distracții. De la 1 iunie până la sfârșitul sezonului estival, Orheiland este deschis de marți până duminică.*” Această informație conține elemente de publicitate, deoarece a fost menționat numele fondatorului, anul inaugurării, numărul de vizitatori și programul de activitate a parcului de distracții în perioada estivală.

Este de specificat că, din totalul de 04 min. 07 sec. cât durează subiectul „*Interpretul, compozitorul și muzicianul Misha Marvin a evoluat sâmbătă la OrheiLand*”, timpul dedicat știrii cu privire la evoluția lui Misha Marvin a constituit 54 sec., iar timpul în care a fost prezentată informația ce se referă la parcul de distracții a fost de 01 min. 12 sec. De asemenea, au fost făcute 6 menționări sonore ale denumirii „OrheiLand”, dintre care două – de prezentatoare în lead-ul știrii, trei – de voice-over și una – de un interpret în urma interviului acestuia. Totodată, vizual, au fost difuzate secvențe video în care apare denumirea descifrabilă „OrheiLand” pe parcursul prezentării reportajului în 6 cazuri, printre care prezența denumirii în burtieră, menținută pe parcursul difuzării materialului.

Se remarcă și faptul că persoana lui Ilan Șor se menționează atât la începutul știrii, și anume: „*Copiii au putut savura înghețată delicioasă, care, la inițiativa lui Ilan Șor, a fost oferită gratuit*”, cât și la finalul reportajului: „*Amintim, OrheiLand a fost construit și inaugurat în 2018, la inițiativa primarului de onoare al orașului Orhei, Ilan Șor.*” Astfel, conținutul editorial prezintă un caracter de favorizare pentru actorul politic Ilan Șor, care este inițiatorul Blocului „Ș.O.R”¹, și se încadrează ca fiind publicitate politică.

Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate definește noțiunea de „*publicitate politică*” astfel: „*publicitatea care are ca obiect unul ori mai mulți subiecți ai publicității politice sau activitatea acestora, unul ori mai multe proiecte (cauze, inițiative, idei etc.) politice și/sau unul ori mai multe*”

¹ https://youtu.be/aaw3GdKHLfM?si=rXe5vBv-BetS_Edu&t=195

simboluri (expresii, desene, imagini, voci etc.) utilizate de către unul sau de mai mulți subiecți ai publicității politice”. Totodată, același act normativ conține și definiția: „subiecți ai publicității politice – concurenții electorali, partidele politice, membrii partidelor politice, persoanele care și-au afirmat public susținerea pentru un partid politic în ultimele 3 luni, organizațiile social-politice, membrii organizațiilor social-politice, persoanele care și-au afirmat public susținerea pentru o organizație social-politică în ultimele 3 luni, grupurile de inițiativă pentru susținerea candidaților la funcții electivă, grupurile de inițiativă pentru inițierea unui referendum, persoanele care, în ultimele 3 luni, și-au afirmat public susținerea pentru unul sau mai multe grupuri de inițiativă menționate, precum și activitatea acestora.”

De notat că textul știrii difuzate de serviciul media de audiovizual de televiziune „Orizont TV” se regăsește integral pe pagina web www.TV6.md², fiind publicat în data de 31.07.2023.

Având în vedere modalitatea în care a fost prezentată știrea, se constată că a fost depășit cadrul unei informări generale a publicului, știrea dobândind caracter publicitar. Deși prezintă semne de publicitate, precum numele fondatorului, imagini video cu denumirea și programul de activitate în perioada estivală a parcului de distracții „OrheiLand”, materialul nu a fost marcat ca atare, drept unul publicitar, și nu a fost delimitat corespunzător, fapt ce contravine prevederilor din domeniul audiovizualului.

În acest sens, este de menționat că separarea clară a produselor jurnalistice de cele realizate în scop publicitar este obligatorie, astfel ca consumatorul să poată face diferența dintre un material jurnalistic apreciativ și unul informativ. Materialele în scop publicitar sunt marcate distinct și sunt prezentate astfel încât să nu poată fi confundate cu cele jurnalistice. Potrivit CSMA, comunicările comerciale audiovizuale trebuie să fie clar identificabile și să se deosebească de conținutul editorial. Acest tip de prezentări se consideră a fi intenționate, mai ales atunci, când se fac în schimbul unei plăți sau al unei retribuții similare. Deși plata unei sume de bani sau prezența unei forme de compensație similară constituie un criteriu care permite stabilirea caracterului intenționat al publicității, faptul că nu s-a efectuat plata unei sume de bani nu poate exclude caracterul intenționat al publicității mascate.

Astfel, se atestă prezența publicității pentru parcul de distracții „OrheiLand”, precum și a publicității politice pentru Ilan Șor.

În contextul celor expuse, sunt relevante prevederile art. 63 alin. (2) din CSMA: „Comunicările comerciale audiovizuale sunt clar identificabile și se deosebesc de conținutul editorial, precum și sunt conforme cu prevederile prezentului cod și ale Regulamentului privind conținuturile audiovizuale.”

03 august 2023

În data de 03.08.2023, serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” a difuzat subiectul „Proteste împotriva închiderii magazinelor sociale”, cu durata de 04 min. 26 sec., în cadrul a 3 buletine de știri (buletinul principal de știri de la ora 18:45:00, în reluare în buletinul de la ora 23:00:00 și buletinul principal de știri în limba rusă de la ora 20:45:00).

Materialul relatează despre protestul mai multor susținători ai Blocului Ș.O.R., care s-au arătat nemulțumiți de închiderea magazinelor sociale „Merișor”.

La începutul reportajului (timp de difuzare 00:45) sunt prezentate secvențe de la protest, voice-overul menționând: „Protestatarii le-au propus autorităților să trăiască din pensiile și salariile lor și să lase în pace magazinele sociale, care pentru mulți au devenit singura modalitate de a supraviețui în realitățile de astăzi.”

În continuare este interviuat unul dintre protestatari care zice: „Eu timp de o lună economisesc aproximativ 350 de lei în acest magazin și cu acești bani plătesc pentru energie electrică și pentru apă. Desigur că e mai greu fără el pentru că nu putem alerga prin toate magazinele în căutarea reducerilor” (timp de difuzare: 00:56).

² <https://tv6.md/ro/2023/07/31/concert-grandios-la-orheiland-cu-participarea-vedetei-din-rusia-misa-marvin-mii-de-omeni-s-au-putut-bucura-de-hiturile-preferate-si-de-o-atmosfera-de-neuitat-video/>

Urmează opinia altei protestatatoare care spune: „*Cei care sunt împotriva partidului „ȘOR” merg la aceste magazine, eu am descoperit așa persoane, le-am numărat, m-am apropiat de ele și le-am zis: – De ce veniți aici, sunteți împotriva partidului „ȘOR”. - Da noi doar făină luăm, doar pâine. – Dar voi luați de la gura celorlalți, voi sunteți bogați, aveți mașini*” (timp de difuzare: 01:10).

Pe marginea subiectului dat se expune și altă protestatară: „*Noi trebuie să ne dezbatem, magazinele să fie, „avtolăvșili” prin sate, lumea trebuie să manânce, că-i ieftin și bun, și Ilan Șor ne-o deschis magazinele*” (timp de difuzare: 01:28).

Este de remarcat faptul că, în intervalul minutilor 02:07-02:13, pe fundal, în gross-plan, este redată o imagine cu unul din banerele ținute de un protestatar, în care este poziționată pe mijloc imaginea unui pachet de hrișcă, în partea superioară este inscripția „*Кто компенсирует разницу?*”, iar în partea inferioară e scris „*Гречка*”. Totodată, în partea stângă se regăsește denumirea „*MERIȘOR*” sub care este indicat prețul de 16 lei, iar în partea dreaptă a banerului este inscripția „*Другие магазины*” sub care este indicat 21 de lei.

Urmează intervenția deputatei neafiliate Reghina Apostolova, care menționează: „*Jos mâinile de pe magazinele sociale, pentru că în prezent ele sunt singura șansă de a îmbunătăți măcar cumva starea materială mizeră a locuitorilor țării noastre*” (timp de difuzare: 02:25).

La finalul reportajului, voice-overul prezintă următoarea informație: „*Amintim că proiectul magazinelor sociale „Merișor” a fost lansat la Orhei în 2015, la inițiativa lui Ilan Șor, pe când era primarul acestei localități. Programul a fost în continuă extindere, numărul magazinelor a ajuns la aproape 200. Cifra beneficiarilor depășește 600 de mii de persoane, majoritatea sunt pensionari, veterani de război, familii numeroase și persoane cu dizabilități*” (timp de difuzare: 04:04). Pe durata prezentării informației, pe ecran apar secvențe video din „Arhivă” în care sunt prezentate elemente descifrabile ale magazinului social „Merișor” și secvențe de la inaugurarea unui magazin social, cu tăierea panglicii. Indirect, apare pe ecran fondatorul magazinelor sociale, Ilan Șor, iar la finalul reportajului este prezentată imaginea unui magazin social mobil, cu un afiș pe care este descifrabilă inscripția „*Promoție*”/„*Акция*”.

Rezultatele controlului au atestat prezența elementelor caracteristice comunicării comerciale cu conținut mascat pentru magazinele sociale „Merișor”. Ca exemplu, la începutul reportajului s-a precizat că „*magazinele sociale pentru mulți au devenit singura modalitate de a supraviețui în realitățile de astăzi*”, s-au prezentat și opiniile protestatarilor referitor la faptul că „*economisesc în acest magazin*” și „*ele sunt singura șansă de a îmbunătăți măcar cumva starea materială*”, menționându-se astfel gradul de importanță al acestor magazine pentru mulți dintre beneficiarii direcți.

Un alt exemplu se regăsește și în cadrul interviuării unei protestatatoare care zice: „*cei care sunt împotriva partidului „ȘOR” merg la aceste magazine*”, prin care se prezintă popularitatea acestor magazine în rândurile consumatorilor.

Urmează și opinia altei persoane, cu referire la magazinele sociale, care spune: „*că-i ieftin și bun, și Ilan Șor ne-o deschis magazinele*”, cuvintele „*ieftin*” și „*bun*” fiind caracteristice comunicării comerciale ale unui sau mai multor produse. Mesajul atrage atenția asupra motivațiilor consumului individual, dar și fiind unul din avantajele căutate de consumator.

Prin difuzarea secvențelor video, în gross-plan, a banerului cu hrișca ce poate fi procurată din magazinele „Merișor” la prețul de 16 lei, comparativ cu celelalte magazine, unde prețul acestui produs este indicat de 21 de lei, se regăsește un alt element de publicitate, astfel mesajul comunică diferențele existente între produsul promovat și oferta concurenților. În aceeași ordine de idei, este de specificat că mesajele scrise se înțeleg mai ușor decât cele auzite, iar mesajele vizuale au un impact mai mare decât cele care necesită un efort de citire.

În finalul reportajului este prezentată informația cu caracter comercial mascat: „*Amintim că proiectul magazinelor sociale „Merișor” a fost lansat la Orhei în 2015, la inițiativa lui Ilan Șor, pe când era primarul acestei localități. Programul a fost în continuă extindere, numărul magazinelor a ajuns la aproape 200. Cifra beneficiarilor depășește 600 de mii de persoane, majoritatea sunt pensionari, veterani de război, familii numeroase și persoane cu dizabilități*”, pe durata căreia sunt prezentate imagini video din „Arhivă” cu elemente descifrabile ale magazinului social „Merișor”,

imaginea cu fondatorul magazinelor sociale, Ilan Șor, și imaginea unui magazin social mobil, cu un afiș pe care este descifrabilă inscripția „Promoție”/„Акция”.

Se remarcă și faptul că persoana lui Ilan Șor se menționează, pe parcursul reportajului, de către voice-over: „Amintim că proiectul magazinelor sociale „Merișor” a fost lansat la Orhei în 2015, la inițiativa lui Ilan Șor, pe când era primarul acestei localități” și în cadrul opiniei unei protestatare: „lumea trebuie să mănânce, că-i ieftin și bun, și Ilan Șor ne-o deschis magazinele.” Astfel, conținutul editorial prezintă un caracter de favorizare pentru actorul politic Ilan Șor, care este și inițiatorul Blocului „Ș.O.R”³, și se încadrează ca fiind publicitate politică.

De notat că textul știrii difuzate de serviciul media de audiovizual de televiziune „Orizont TV” se regăsește integral pe pagina web www.TV6.md⁴, fiind publicat pe data de 03.08.2023.

Deși legislația audiovizuală stabilește cert obligativitatea de a face distincția clară între produsul editorial și comunicările comerciale, serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” nu a ținut cont de aceasta și a admis publicitatea în cadrul subiectului prezentat în buletinele informative, fapt ce poate duce în eroare telespectatorul. Astfel, difuzarea oricărei informații către consumatorul de servicii media audiovizuale trebuie să se facă obiectiv și corect, cu respectarea principiilor ce trebuie să guverneze o comunicare comercială audiovizuală, fără transformarea acesteia în una cu conținut comercial mascat pentru o marcă, firmă sau un produs ori prestator de servicii. Materialele în scop publicitar sunt marcate distinct și sunt prezentate astfel încât să nu poată fi confundate cu cele jurnalistice. Acest tip de prezentări se consideră a fi intenționate, mai ales atunci, când se fac în schimbul unei plăți sau al unei retribuții similare. Deși plata unei sume de bani sau prezența unei forme de compensație similară constituie un criteriu care permite stabilirea caracterului intenționat al publicității, faptul că nu s-a efectuat plata unei sume de bani nu poate exclude caracterul intenționat al publicității mascate.

În acest sens, este de menționat că separarea clară a produselor jurnalistice de cele realizate în scop publicitar este obligatorie, astfel încât consumatorul să poată face diferența dintre un material jurnalistic apreciativ și unul informativ.

Astfel, se atestă prezența publicității pentru magazinele sociale „Merișor”, precum și a publicității politice pentru Ilan Șor.

În contextul celor expuse, sunt relevante prevederile art. 63 alin. (2) din CSMA: „Comunicările comerciale audiovizuale sunt clar identificabile și se deosebesc de conținutul editorial, precum și sunt conforme cu prevederile prezentului cod și ale Regulamentului privind conținuturile audiovizuale.”

07 august 2023

Rezultatele controlului au atestat că, pe data de 07 august 2023, serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” a difuzat subiectul „La Orhei s-a desfășurat Festivalul Chitarelor, în memoria lui Iurie Sadovnic”. Subiectul, cu durata de 06 min. 48 sec., a fost prezentat în cadrul a 5 programe informative (orele de difuzare: 14:45:00, 16:45:00, 18:45:00, 20:45:00 și 23:00:00).

În reportaj se relatează că Festivalul Chitarelor a fost organizat în cinstea regretatului artist Iurie Sadovnic, eveniment desfășurat la Lopatna, comuna Jora de Mijloc, și în cadrul acestuia au evoluat artiști din Republica Moldova și România. În cadrul subiectului sunt intervievați mai mulți artiști și participanți ai Festivalului Chitarelor.

Pe parcursul reportajului, voice-overul vine cu mențiunea: „Festivalul Chitarelor în memoria regretatului artist Iurie Sadovnic, a fost și de această dată organizat de Consiliul raional Orhei, care, cu suportul și susținerea personală a lui Ilan Șor, a decis să pună în practică ideea regretatului artist Iurie Sadovnic de a aduna la Lopatna, pe malul Nistrului, toate chitarele Moldovei, acesta fiind visul orheianului Sadovnic” (timp de difuzare: 03:36).

³ https://youtu.be/aaw3GdKHLfM?si=rXe5vBv-BetS_Edu&t=195

⁴ <https://tv6.md/ro/2023/08/03/manifestatii-la-chisinau-calarasi-si-sangerei-cetatenii-s-au-aratat-impotriva-presiunii-autoritatilor-si-incercarilor-de-inchidere-a-magazinelor-sociale-merisor-video/>

În continuare se expune președintele raionului Orhei, Dinu Țurcanu: *„Acest festival este organizat la inițiativa maestrului Sadovnic când era în viață. Sigur că Consiliul raional Orhei este unul din principalii organizatori și mulțumim tuturor consilierilor raionali, conducerii consiliului raional pentru susținere. Sigur că acest festival nu putea avea loc fără susținerea sponsorilor noștri. Și aici un cuvânt aparte de mulțumire vreau să-i ofer domnului Ilan Șor, care ne-a încurajat să organizăm în cele mai mici detalii acest festival”* (timp de difuzare: 04:03).

La eveniment a fost prezent și fostul primar al comunei Jora de Mijloc, Marina Tauber, deputat în Parlament, care a menționat că este încântată să participe la așa fel de eveniment.

Subiectul se încheie cu relatarea despre organizarea unei expoziții în memoria lui Iurie Sadovnic.

În contextul celor expuse, se atestă că reportajul supus controlului, pe lângă cadrul informativ în care s-a prezentat evenimentul Festivalul Chitarelor, a fost realizat cu intenția de a pune în evidență imaginea politică, precum și aportul financiar al politicianului Ilan Șor. Acest fapt se deduce atât din mențiunea făcută de voice-over: *„Festivalul Chitarelor în memoria regretatului artist Iurie Sadovnic a fost și de această dată organizat de Consiliul raional Orhei, care, cu suportul și susținerea personală a lui Ilan Șor ...”*, cât și din cea făcută de președintele raionului Orhei, Dinu Țurcanu: *„Și aici un cuvânt aparte de mulțumire vreau să-i ofer domnului Ilan Șor care ne-a încurajat să organizăm în cele mai mici detalii acest festival.”*

Pe pagina web⁵ a Consiliului Raional Orhei, la rubrica „Noutăți”, găsim știrea cu privire la Festivalul Chitarelor, publicată pe 21.07.2023, unde evenimentul dat este prezentat ca fiind unul cultural și non-profit și că este organizat de Consiliul Raional Orhei.

Calitatea lui Ilan Șor, ca actor politic, nu poate fi contestată și se încadrează conform definiției de subiect al publicității politice din Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate, având în vedere că acesta este prezentat ca inițiatorul Blocului „Ș.O.R”⁶ și se expune, la zi, pe diverse subiecte de interes public.

În acest sens, este de menționat că separarea clară a produselor jurnalistice de cele realizate în scop publicitar este obligatorie. Potrivit CSMA, comunicările comerciale audiovizuale trebuie să fie clar identificabile și să se deosebească de conținutul editorial.

Astfel, se atestă prezența publicității politice pentru Ilan Șor, care nu a fost delimitată corespunzător și nu e conformă prevederilor CSMA și ale Regulamentului privind conținuturile audiovizuale.

De notat că textul știrii difuzate de serviciul media de audiovizual de televiziune „Orizont TV” se regăsește integral pe pagina web www.TV6.md⁷, fiind publicat pe data de 07.08.2023.

În contextul celor expuse, sunt relevante prevederile art. 63 alin. (2) din CSMA: *„Comunicările comerciale audiovizuale sunt clar identificabile și se deosebesc de conținutul editorial, precum și sunt conforme cu prevederile prezentului cod și ale Regulamentului privind conținuturile audiovizuale.”*

Potrivit art. 84 alin. (5) lit. j) din CSMA, sancțiunea pentru nerespectarea prevederilor privind condițiile de furnizare a comunicărilor comerciale audiovizuale se aplică pentru fiecare caz constatat.

În data de 08 septembrie 2023, cu referire la raportul de control, furnizorul de servicii media „ARHIDOC GROUP” SRL, fondator al serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, a prezentat următoarele comentarii și precizări:

„În adresa SRL „Archidoc Group”, în data de 05.09.2023, a parvenit de la Consiliul Audiovizualului raportul de control cu nr. 1559, inițiat conform deciziei CA nr. 247 din 11.08.2023,

⁵ <http://or.md/ro/festivalul-chitarelor-in-memoriu-iurie-sadovnic-orheianu-se-va-desfasura-in-perioada-4-5-august-in-satul-lopatna/105>

⁶ https://youtu.be/aaw3GdKHLfM?si=rXe5vBv-BetS_Edu&t=195

⁷ <https://tv6.md/ro/2023/08/07/peste-20-de-interpreti-renumiti-au-participat-la-cea-de-a-doua-editie-a-festivalului-chitarelor-in-memoria-lui-iurie-sadovnic-desfasurat-in-raionul-orhei-video/>

privind respectarea prevederilor art. 63 din Codului serviciilor media audiovizuale, la reflectarea unor subiecte în buletinele de știri din 07 august 2023, 03 august 2023 și 31 iulie 2023.

Cu rezultatele verificărilor sus menționate, Serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV” nu este de acord din următoarele considerente: În subiectul difuzat în data de 31.07.2023 intitulat „Interpretul, compozitorul și muzicianul Misha Marvin a evoluat sâmbătă la OrheiLand”, Direcția control servicii media audiovizuale (în continuare - DCSMA) a concluzionat că, - „pe parcursul știrii, atât la început, cât și la sfârșit, sunt prezentate elemente caracteristice ale comunicării comerciale și anume a parcului de distracții „OrheiLand”, conținutul editorial prezintă un caracter de favorizare pentru actorul politic, Ilan Șor, care este inițiator al Blocului „Ș.O.R.”, și se încadrează ca fiind publicitate politică”, „Având în vedere modalitatea în care a fost prezentată știrea, se constată că a fost depășit cadrul unei informări generale a publicului, știrea dobândind caracter publicitar ... materialul prezintă semne de publicitate ca numele fondatorului, imagini video cu denumirea parcului și programul de activitate pe timp estival al Parcului de distracții „OrheiLand”, articolul nu a fost marcat ca atare drept unul publicitar și nu a fost delimitat corespunzător”, se atestă prezența publicității pentru Parcul de distracții „OrheiLand”, dar și a publicității politice pentru domnul Ilan Șor”.

Nu suntem de acord cu aceste concluzii ale DCSMA și insistăm asupra faptului ca știrea din 31.07.2023 sus indicată, nu are caracteristicile comunicării comerciale și publicității politice, ci reprezintă informarea publicului privind evenimentul cultural-social organizat în Parcul de distracții „Orhei Land” și poartă caracterul unui mesaj de interes public. Parcul „OrheiLand” este unul municipal și nu oferă servicii contra cost. De asemenea, programul cultural-distractiv și concertul, despre care se relatează în subiect, la fel, au fost absolut gratuite. Motivul reflectării evenimentului în știri a fost ghidat de interesul sporit pentru el, adunând mii de oameni. Multe instituții media au scris știri despre eveniment. Iar, atunci când vorbești despre un eveniment, desigur că, se indică și locul desfășurării, exact așa cum a fost și în cazul Summitului european din 1 iunie, despre care presa a scris că are loc la Castelul Mimi sau despre Festivalul în cinstea Mariei Bieșu de la Teatrul de Operă și Balet ș.a.m.d. Și asta, în pofida faptului că, aceste două locații sunt agenți economici care oferă servicii plătite, spre deosebire de Orheiland.

Cât despre promovarea lui Ilan Șor, atunci se menționează că la inițiativa lui a fost oferită înghețată pe gratis sau că el a creat Parcul de distracții, aceste elemente sunt fapte, menționate ca elemente ale evenimentului și istoricului parcului. În cazul în care arătam în subiect despre distribuirea înghețatei, fără a indica cum și de ce se întâmplă acest lucru, ar fi existat alte obiecții, că am trecut sub tăcere acest fapt. În același timp, dorim să atragem atenția asupra faptului că Ilan Șor nu este prezentat în material ca lider al unui bloc politic. Despre crearea blocului a fost anunțat în public, dar acesta nu este înregistrat și nu este o formațiune politică existentă oficial, și nici nu poate exista conform legii, iar Ilan Șor nu conduce o forță politică.

În subiectul difuzat în data de 03.08.2023 „Proteste împotriva închiderii magazinelor sociale”, DCSMA tot a găsit elementele caracteristicii a comunicării comerciale pentru magazinele sociale „Merișor”. Cu aceste concluzii ale DCSMA, la fel, nu suntem de acord. Asta pentru că, în știrile difuzate, spre exemplu, de alte instituții media audiovizuale despre protestele salariaților Întreprinderii „Franzeluța” (această știre după logica DCSMA reprezintă favorizarea acestei fabrici și are caracteristici comunicării comerciale), dar din partea CA nu au fost inițiat verificări ale acestui subiect, difuzat de aproape toată mass-media din țară. Considerăm, că subiectul difuzat din data de 03.08.2023 reprezintă mesaj de interes public, nu poartă caracter comercial și nu poate fi catalogată ca și comunicarea comercială și publicitate politică pentru domnul Ilan Șor. Ce ține de indicarea denumirii magazinului, a prețurilor și produselor de pe placatele protestatarilor, credem că, manifestații nu au urmărit scopul să facă publicitate unității comerciale, ci au abordat problema, iar noi, în calitate de media, am prezentat aceste afișe pentru o reflectare completă și obiectivă a evenimentului.

În subiectul difuzat în data de 07.08.2023 „La Orhei, s-a desfășurat Festivalul Chitarelor, în memoria lui Iurie Sadovnic”, în raportul DCSMA este specificat că, reportajul supus controlului, pe lângă cadrul informativ în care s-a prezentat evenimentul Festivalul Chitarelor, a fost realizat cu intenția de a pune în evidență imaginea politică al politicianului Ilan Șor. Nici cu această

concluzie a DCSMA nu suntem de acord și insistăm asupra faptului ca știrea din 07.08.2023 indicată mai sus, nu este publicitatea politică, ci reprezintă o informare a publicului, privind evenimentul cultural-social organizat de administrația raională din Orhei și desfășurat la Lopatna, comuna Jora de Mijloc, în cadrul căruia au evoluat artiști din Republica Moldova și România. Și, dacă unul dintre organizatori, mai exact președintele raionului, spune că la organizarea festivalului a contribuit și Ilan Șor, a cărui personalitate și acțiuni trezesc interesul publicului (pozitiv sau negativ), ar fi trebuit să trecem sub tăcere acest lucru și asta ar fi fost mai corect? În plus, după cum s-a menționat mai devreme, Ilan Șor, în prezent, nu este liderul și nu este membru al vreunei formațiuni politice înregistrate în Moldova.

Solicităm respectuos membrii CA să țină cont de aceste argumente, deoarece subiectele indicate în monitorizare nu au avut scopul de a face publicitate cuiva, ci de a vorbi despre un eveniment important sau semnificativ din punct de vedere social. Dacă astfel de materiale sunt catalogate drept publicitate, atunci din vizorul informational va dispărea o mare parte din știri de interes public. În aceste condiții, cum să înțelegem, de exemplu, astfel de știri:

Zboruri directe spre Atena, de la postul de televiziune TV8 care, nu doar că vorbește despre lansarea unei noi curse aeriene, care este într-adevăr de interes public, ci spune și denumirea comercială a companiei avia care operează zboruri contra cost, și nu gratuite, menționând și despre modul în care va avea loc vânzarea biletelor.

<https://www.facebook.com/watch/?v=290738256910745>

Sau știrea despre un festival de carte, în care acestea nu au fost oferite gratuit, ci au fost vândute.

<https://www.facebook.com/watch/2v-843108763944052>

Sau evenimentele desfășurate la Arena Chișinău care, deși a fost construită din bani publici, concertele de acolo sunt organizate contra cost, iar spectatorii achită biletele, iar asta nu-i împiedică pe jurnaliștii de la alte instituții media să pronunțe la știri Arena Chișinău.

<https://protv.md/actualitate/ce-spun-primii-vizitatori-despre-arena-chisinau-care-si-a-deschis-usile-pentru-un-concert-grandios-in-sustinerea-ucrainei-video---2637103.html>

Un exemplu similar este și știrea difuzată despre faptul că, Primăria Chișinău a lansat o nouă cursă de troleibuz care, tot trebuie marcată ca publicitate (comunicare comercială) în favoarea ÎM „Regia Transport Electric”. Și astfel de exemple sunt multiple. În toate aceste cazuri CA nu s-a autosesizat sau asta de fapt nu este publicitate?

Din cele expuse mai sus, solicităm Consiliului Audiovizualului să ia în considerare aceste explicații în cadrul examinării raportului de monitorizare a serviciului media „Orizont TV”, la ședința Consiliului din data de 08 septembrie 2023.”

În ședința publică din 08 septembrie 2023, membrii CA și-au exprimat acordul cu constatările din raportul de control, menționând în special următoarele:

În opinia membrului CA, Ruslan Mihalevschi, în comentariile furnizorului de servicii media „ARHIDOC GROUP” SRL sunt schimbate accentele, căci nu este o problemă reflectarea în cadrul știrilor a unui eveniment ce reprezintă un interes public, a unui agent economic sau a unui proiect comercial care constituie obiectul interesului public, ci modul în care se face această reflectare. Astfel, pe parcursul unei săptămâni, serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” a difuzat trei reportaje care sunt foarte asemănătoare după logica lor: din aceste reportaje, persoana care le urmărește înțelege că Ilan Șor este o persoană care a inițiat mai multe proiecte frumoase, care sunt în folosul societății.

Referitor la replica furnizorului de servicii media precum că subiectul „*Interpretul, compozitorul și muzicianul Misha Marvin a evoluat sâmbătă la OrheiLand*” reprezintă informarea publicului cu privire la un eveniment cultural-social organizat în Parcul de distracții „OrheiLand”, care este un parc municipal, și astfel poartă caracterul unui mesaj de interes public, membrul CA, Ruslan Mihalevschi, a informat că pe pagina web a Primăriei mun. Orhei, în lista subdiviziunilor primăriei, nu este o asemenea întreprindere municipală, nu există dovezi că acest proiect este realizat cu forțele și cu aportul financiar al Primăriei mun. Orhei.

De asemenea, nu există dovezi precum că Ilan Șor este persoana care a contribuit și a susținut personal proiectul „*Festivalul Chitarelor, în memoria lui Iurie Sadovnic*”, pe pagina web a acestui festival, inclusiv la rubrica organizatorii și sponsorii, nu este menționat nici Ilan Șor, nici vreo fundație afiliată acestuia, or, jurnalistul urma să verifice aceste date.

Membra CA, Larisa Turea, a apreciat ca fiind absolut imorală și lipsită de orice etică folosirea numelui și autorității lui Iurie Sadovnic pentru a manipula publicul și a face publicitate pentru Ilan Șor.

Vicepreședinta CA, Ana Gonța, a declarat că în toate cele trei materiale difuzate de serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pe lângă elementele detaliate în raportul de control, s-au folosit și multe tehnici de manipulare. În opinia sa, reportajele, posibil, nu au avut scopul să facă publicitate, însă, în mod sigur, au urmărit scopul de a promova imaginea unui politician, a unui personaj public, pentru că și „Merișor” și „OrheiLand” fac în mod direct legătura cu Ilan Șor. Mai nou – „Festivalul Chitarelor”, care într-adevăr nu este clar ce legătură are cu Ilan Șor, însă este folosit numele lui Iurie Sadovnic, iar ca paravan servește imaginea Consiliului Raional Orhei: se afirmă că festivalul a fost organizat de către consiliu, dar „la inițiativa” lui Ilan Șor.

Vicepreședinta CA a propus să se facă o diferențiere a mărimii amenzilor aplicate, având în vedere că în fiecare din cele trei subiecte au fost prezente diferite elemente, inclusiv cu caracter publicitar. Cel mai grav, în opinia sa, este materialul „*Interpretul, compozitorul și muzicianul Misha Marvin a evoluat sâmbătă la OrheiLand*”, pentru că aici este și parcul de distracții „OrheiLand” prezentat, și logoul parcului apare de mai multe ori în imagine, și un motto al parcului „*OrheiLand Unește*” este arătat, ceea ce constituie o dublă influențare asupra memoriei vizuale a persoanei care privește știrea. Totodată, în reportaj se mai precizează că e vorba de artistul unei anumite case de discuri și companii de producție, fiind menționată denumirea companiei, ceea ce constituie o încălcare flagrantă a legislației. Gravitatea încălcărilor în cazul subiectului despre închiderea magazinelor sociale reiese din faptul că este menționată denumirea rețelei de magazine, iar în cadrul reportajului sunt prezente și alte persoane din anturajul lui Ilan Șor, precum Reghina Apostolova și Vadim Fotescu, prezentați ca deputați neafiliați, dar pentru consumator este clar că ei au fost deputați din partea Partidului ȘOR. Mai puține elemente cu caracter publicitar se conțin în subiectul cu privire la Festivalul Chitarelor, cel puțin nu este nici o marcă comercială prezentă sau vociferată, totuși sunt și aici clare elemente de manipulare și de influențare a opiniei.

Concluzionând cele expuse în cadrul ședinței, membrul CA, Ruslan Mihalevschi, a menționat că amenda aplicată furnizorului de servicii media „ARCHIDOC GROUP” SRL pentru încălcările depistate nu poate fi una minimă, pentru că, așa cum se vede și pe pagina web a furnizorului, la serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” se face insistent o promovare a unor proiecte ale lui Ilan Șor. Or, misiunea jurnalistului este de a investiga din ce surse provin aceste proiecte și dacă nu este vorba despre coruperea alegătorilor prin aceste proiecte, și nu de a le promova. Din aceste considerente s-a propus aplicarea următoarelor amenzi: pentru reportajele difuzate la 31 iulie 2023 – câte 8 000 de lei, pentru reportajele difuzate la 03 august 2023 – câte 7 000 de lei, pentru reportajele difuzate la 07 august 2023 – câte 6 000 de lei.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se ia act de rezultatele controlului serviciului media audiovizual de televiziune „ORIZONT TV”.
2. Se sancționează cu amendă în mărime de 8 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 31 iulie 2023, ora 18:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.

3. Se sancționează cu amendă în mărime de 8 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 31 iulie 2023, ora 20:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
4. Se sancționează cu amendă în mărime de 8 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 31 iulie 2023, ora 23:00:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
5. Se sancționează cu amendă în mărime de 7 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 03 august 2023, ora 18:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
6. Se sancționează cu amendă în mărime de 7 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 03 august 2023, ora 20:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
7. Se sancționează cu amendă în mărime de 7 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 03 august 2023, ora 23:00:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
8. Se sancționează cu amendă în mărime de 6 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 07 august 2023, ora 14:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
9. Se sancționează cu amendă în mărime de 6 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 07 august 2023, ora 16:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
10. Se sancționează cu amendă în mărime de 6 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 07 august 2023, ora 18:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
11. Se sancționează cu amendă în mărime de 6 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 07 august 2023, ora 20:45:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
12. Se sancționează cu amendă în mărime de 6 000 de lei „ARCHIDOC GROUP” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Orizont TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în cadrul difuzării programului de știri „ORIZONT TV” din 07 august 2023, ora 23:00:00, în conformitate cu prevederile art. 84 alin. (5) lit. j) din Cod.
13. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, „ARCHIDOC GROUP” SRL este obligată să difuzeze textul sancțiunii în următoarele 48 de ore de la data adoptării deciziei privind aplicarea sancțiunii, sonor

și/ sau vizual, de cel puțin 3 ori, în orele de maximă audiență, din care o dată în principalul program audiovizual de știri, în cazul serviciilor media audiovizuale generaliste și/sau de știri:

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu amenzi în sumă de 75 000 de lei serviciul media audiovizual de televiziune „Orizont TV” pentru încălcarea prevederilor art. 63 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 în cadrul difuzării buletinelor informative din 31 iulie, 03 august și 07 august 2023, potrivit cărora: „Comunicările comerciale audiovizuale sunt clar identificabile și se deosebesc de conținutul editorial, precum și sunt conforme cu prevederile prezentului cod și ale Regulamentului privind conținuturile audiovizuale.”

14. „ARCHIDOC GROUP” SRL va prezenta, în termen de 5 zile de la aducerea la cunoștință a prezentei decizii, un raport despre executarea prevederilor art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, care va include data și ora difuzării textului sancțiunii.

15. „ARCHIDOC GROUP” SRL va prezenta dovada achitării amenzii în termen de 30 de zile din momentul publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Datele bancare pentru achitarea amenzii: Cod fiscal: 1006601000037

Beneficiar: Ministerul Finanțelor – Trezoreria de Stat

Adresa băncii: mun. Chișinău, str. Constantin Tănase nr. 7

Codul IBAN: MDXXTRGAAA143111LLLL0000

16. Prezenta decizie poate fi contestată în ordine de contencios administrativ la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr. 3), în termen de 30 de zile din data comunicării acesteia, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile.

17. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Direcției control servicii media audiovizuale și Serviciului financiar.

18. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU